

Expunere de motive

Offset, termen prin care în limbajul juridic englez se desemnează o varietate de operațiuni în contrapartidă (compensație), practică pe scară largă în ultima vreme în raporturile juridice comerciale dintre firme din țările dezvoltate. Se aseamănă cu tranzacțiile în contrapartidă; are însă o mare amploare, cu termene mai lungi de îndeplinire a obligațiilor de preluare a mărfurilor de contrapartidă. În majoritatea cazurilor, operațiunile de offset se inițiază și se practică în legătură cu programele de vânzări de materiale militare către unități guvernamentale, cum sunt bunăoară ministerele apărării naționale din diferite țări. Asemenea operații presupun inserarea în contractul de vânzare al exportatorului a unei stipulații prin care acesta se obligă să compenseze cheltuielile în valută făcute de firma importatoare prin achiziționarea și/sau comercializarea produselor țării importatoare, în armonie cu programul convenit. Contrapartida s-a impus ca o soluție de dezamorsare a schimburilor internaționale de mărfuri, încremenite în condițiile penuriei valutare resimțită de un număr mare de țări, de regulă în curs de dezvoltare. Necesitatea acută de a exporta a țărilor puternic industrializate, unde fenomenul supraproducției tinde spre cronicitate, a alimentat, la rândul ei, acest gen de comerț. În acest context general au acționat și alți factori, ca datoria externă, rata ascendentă a inflației, existența unor deficite în balanțele de plăți etc. care au influențat favorabil expansiunea schimburilor compensatorii. Treptat, rezervele unor guverne ale țărilor dezvoltate vis-à-vis de contrapartidă s-au atenuat, obiecțiunile și opreliștile impuse de G.A.T.T. au început să cadă, apărând în schimb reglementări favorizante și chiar instituții, oficiale și private, specializate în derularea unor astfel de schimburi. Asistăm, în consecință la un paradox al istoriei relațiilor economice internaționale: din fenomen accidental și sporadic – contrapartida devine un fenomen durabil, cu caracter legic, care înregistrează o creștere constantă ca volum valoric, o extindere impresionantă ca arie geografică și o mare diversitate de forme și mecanisme de înfăptuire.

Pentru România schimburile în compensație vor cunoaște o puternică afirmare. Tinerele întreprinderi particulare ce vor apărea în procesul înfăptuirii și consolidării procesului economiei de piață vor găsi în acest gen de comerț o soluție de penetrare a pieței externe, mai ales pe cele occidentale, și totodată un mijloc de aprovizionare cu

factori tehnici de producție, pe care la începutul activității lor nu îi vor putea procura prin plată în devize convertibile și nici pe credit (din cauza reticenței mai mult decât probabile a furnizorilor externi față de firme românești noi, necunoscute încă în lumea afacerilor). De altfel, unul din scopurile pe carea le promovez prin prezenta inițiativă legislativă constă și în înarmarea întreprinzătorilor români și antrenarea lor în dimensiunile actuale ale contrapartidei, a politicilor naționale din diverse țări, a avantajelor, limitelor ei și a tehnicilor de derulare a contactelor de offset (contrapartidă).

În expresia cea mai sintetică, contrapartida constă în condiționarea unei tranzacții de cumpărare de una de vânzare.

Mecanismele din ce în ce mai sofisticate și complexe în care se realizează astăzi legarea cumpărării de vânzare sau invers își au însă originea în cele mai simple acte de schimb care printr-un timp se pierd în negura vremurilor.

În pofida unor poziții defetiste cu privire la operațiunile în contrapartidă, cu toate meandrele și stagnările din anumite perioade ale acestora, rezultanta evoluției lor este vizibil ascendentă, iar avântul înregistrat în ultimii ani cu adevărat spectaculos. La această evoluție și-au adus contribuția atât factori de ordin conjunctural, cât și anumite premize, dintre care amintim:

- **penuria de resurse valutare** cu care se confruntă un număr mare de țări în curs de dezvoltare și care resimt puternic necesitatea lor în vederea susținerii importurilor de factori tehnici de producție pentru realizarea programelor de industrializare, de instaurare a unei infrastructuri economice și sociale corespunzătoare și a altor obiective pe care le implică progresul social;

- **rata ascendentă a inflației** în unele țări capitaliste dezvoltate și, în consecință, modificarea frecventă și notabilă a cursurilor de schimb, au avut ca efect pierderea încrederii și creșterea riscului în comerțul internațional clasic și implicit, preferarea comerțului în contrapartidă, mai ales în cadrul unor acțiuni cu o durată mare de derulare;

- **existența unor deficite în balanțele de plăți**, îndeosebi în cazul unor țări în curs de dezvoltare, persistența acestora fiind alimentată de escaladarea protecționismului, le-a constrâns să evite înstrăinarea de valută, să o substituie cu înstrăinarea unor produse de proveniență națională pentru acoperirea debitelor;

- **datoria externă**, care a cunoscut, mai ales în ultimul timp, o creștere spectaculoasă, ducând la promovarea contractelor offset.

Acumularea datoriilor a contribuit la accentuarea penuriei de lichidități, și așa deosebit de acută, reflectând astfel în modul cel mai concret dificultăți reale cu care se confruntă economiile naționale, precum și posibilitățile reduse de a mai participa la schimburile internaționale clasice. Astfel, contrapartida devine calea principală de depășire a acestor dificultăți, șansa de ancorare în circuitul economic mondial.

Totuși, tranzacțiile în contrapartidă se extind și în perioade de înflorire economică, datorită unor cauze obiective și anume:

1. Operațiunile de offset (contrapartidă) pot fi utilizate ca modalitate facilă și eficientă de reducere a unor surplusuri de mărfuri fără a le vinde la prețuri reduse (de obicei, în această categorie se includ mărfuri cu o mișcare lentă, greu vandabile sau demodate). Prin astfel de tranzacții, se pot obține o sumă mai mare decât cea care s-ar fi obținut prin vânzare cash;
2. Prin comercializare de tip offset se poate reduce efectul creșterii prețurilor provocat de inflație, fiind posibilă asigurarea unor surse suplimentare de aprovizionare cu materii prime, resurse energetice etc. În acest context, prin încheierea unor contracte de offset pe termen lung se poate evita impactul nefavorabil al fluctuațiilor de preț la produsele care fac obiectul acestora;
3. Tranzacțiile offset pot fi utilizate mai mult pentru suplimentarea decât pentru înlocuirea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare clasice. Apare, pe această cale posibilitatea câștigării de noi piețe de desfacere în cazul unor țări care impun această modalitate de comercializare și care dispun de anumite mărfuri în care partenerul este interesat.

Totodată, nu rare sunt situațiile în care încheierea unor acorduri de contrapartidă pe termen lung poate duce la creșterea capacităților de producție, ceea ce atrage avantaje pentru economia națională a țărilor exportatoare.

O particularitate deosebită o reprezintă însă, derularea comerțului între țările occidentale (de tipul vest-vest) practicat în mod frecvent în producția de armament sub forma de compensație directă (offset), coproducție sau subproducție. De obicei la fabricarea unui anumit tip de armă, care implică o complexitate deosebită, participă mai multe firme pentru realizarea diverselor piese componente, subansamble etc.

Fiecare partener primește un număr de produse finite egale ca valoare cu valoarea componentelor pe care le-a realizat.

Pentru țările est-europene condițiile care vor duce la utilizarea din ce în ce mai frecventă a operațiunilor comerciale în contrapartidă și implicit la conceperea unei adevărate politici comerciale în acest sens, vor fi următoarele:

- *necesitatea reducerii datoriei externe;*
- *lipsa și în viitor a rezervelor valutare necesare finanțării importurilor (în special de tehnologie militară);*
- *accelerarea dezvoltării industriale prin introducerea tehnologiei noi cu investiții minime;*
- *asigurarea unor importuri de materii prime, de resurse energetice etc. prin încheierea unor contracte de contrapartidă pe termen lung;*
- *câștigarea unor poziții favorabile pe noi piețe de desfacere;*
- *evitarea barierelor tarifare și netarifare impuse de țările occidentale;*
- *evitarea costurilor ridicate ale metodelor convenționale de finanțare și plăți prin recurgerea la acorduri de clearing regionale.*

Așadar, prin introducerea programelor offset se urmărește promovarea semnificativă a intereselor economice ale României și crearea unor instrumente eficiente pentru îmbunătățirea situației balanței comerciale prin:

- a) contribuirea la dezvoltarea economică durabilă;*
- b) promovarea creșterii și diversificării sectorului privat;*
- c) promovarea creșterii numărului de locuri de muncă și a pregătirii profesionale a forței de muncă în sectorul public și privat;*
- d) promovarea investițiilor în creșterea calității sistemului de educație;*
- e) promovarea investițiilor în activitatea de cercetare științifică, dezvoltare experimentală și stimularea cooperării internaționale în cercetare-dezvoltare;*
- f) promovarea transferului intensiv de tehnologie avansată către statul român și actualizarea continuă a acesteia;*
- g) promovarea unor asocieri pe termen lung între investitorii străini și companiile românești;*
- h) deschiderea unei noi piețe de export pentru produsele și serviciile românești și creșterea semnificativă a exporturilor românești în special pentru produsele și serviciile cu valoare adăugată mare și nu în ultimul rând*

i) creșterea competitivității industriei românești.

Programele de offset vor urmări promovarea acțiunilor care sprijină eforturile României de integrare euro-atlantică și facilitează realizarea interoperabilității cu structurile NATO prin transfer de tehnologie și know-how în domeniile standardizării, codificării și producției militare și civile.

Vom asista, se pare la unul dintre cele mai interesante paradoxuri ale pieței mondiale contemporane: contrapartida, intră din nou în actualitate, mai ales datorită unor factori conjuncturali specifici perioadei imediat postbelice, ajungând la o asemenea dezvoltare și la un așa grad de maturizare, încât va evalua după legități proprii; din fenomen accidental și sporadic, ea va deveni, în consecință, un fenomen durabil, o cale distinctă, de sine stătătoare, de înfăptuire a circuitului economic mondial, la care România trebuie să reacționeze în consecință.

Inițiatori:

Dr. Constantin NITA
Deputat, circumscripția nr. 8 Brașov,
Secretar al Camerei Deputaților

C. Nita

și

Ing. Valeriu ZGONEA
Deputat, circumscripția nr. 17 Dolj

Valeriu Zgonea